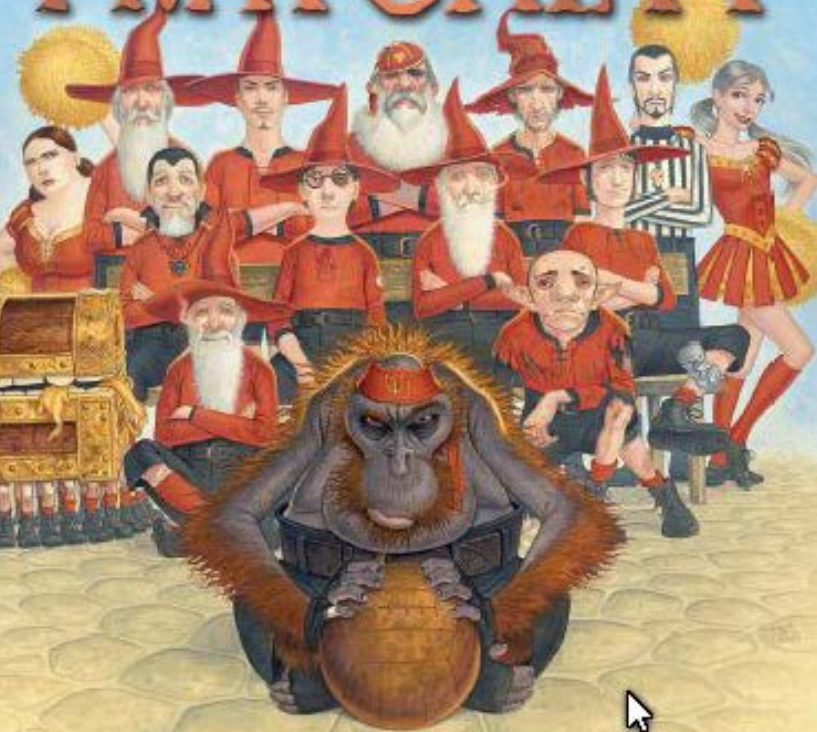

TERRY PRATCHETT

ŮŽASNÁ ZEMĚPLOCHA

NEVÍDANÍ
AKADEMIKOVÉ

Nevídaní akademikové

Vyšlo také v tištěné verzi

Terry Pratchett

**Nevídaní akademikové – e-kniha
Copyright © Talpress, spol s r.o., 2023**

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

V sérii *Úžasná Zeměplocha*

v nakladatelství Talpress dosud vyšlo:

BARVA KOUZEL	<i>Další tituly:</i>
LEHKÉ FANTASTIČNO	PORTFOLIO
ČAROPRÁVNOST	KUCHAŘKA STAŘENKY
MORT	OGGOVÉ
MAGICKÝ PRAZDROJ	SVOBODNEJ NÁROD
SOUDNÉ SESTRY	VĚDA NA ZEMĚPLOŠE
PYRAMIDY	VÝTVARNÉ UMĚNÍ
STRÁŽE! STRÁŽE!	ZEMĚPLOCHY
ERIK	KLOBOUK S OBLOHOU
POHYBLIVÉ OBRÁZKY	ZIMODĚJ
SEKÁČ	ULICE ANKH-MORPORKU
ČARODĚJKY	MAPA ZEMĚPLOCHY
NA CESTÁCH	SMRŤOVA ŘÍŠE – MAPA
MALÍ BOHOVÉ	TURISTICKÝ PRŮVODCE
DÁMY A PÁNOVÉ	PO LANCRE – MAPA
MUŽI VE ZBRANI	KOBERCOVÉ
TĚŽKÉ MELODIČNO	ÚŽASNÝ MAURIC
ZAJÍMAVÉ ČASY	KOULE
MAŠKARÁDA	PRŮVODCE
OTEC PRASÁTEK	PO ZEMĚPLOŠE
HRRR NA NĚ!	LU-TZEHO ROČENKA
NOHY Z JÍLU	OSVÍCENÍ
POSLEDNÍ KONTINENT	TO NEJLEPŠÍ
CARPE JUGULUM	ZE ZEMĚPLOŠSKÝCH
PÁTÝ ELEFANT	DIÁŘŮ 1998–2007
PRAVDA	DARWINOVY HODINKY
ZLODĚJ ČASU	ZEMĚPLOŠSKÝ
NOČNÍ HLÍDKA	ALMANACH
POSLEDNÍ HRDINA	FOLKLOR ZEMĚPLOCHY
PODIVNÝ REGIMENT	OTEC PRASÁTEK
ZASLANÁ POŠTA	– ILUSTROVANÝ SCÉNÁŘ
BUCH!	
NADĚLAT PRACHY	

Terry Pratchett

**NEVÍDANÍ
AKADEMIKOVÉ**

TALPRESS

Copyright © Terry and Lyn Pratchett 2009
Translation © Jan Kantůrek 2010
Cover © Paul Kidby

This edition is published by arrangement with Transworld Publishers, a division of The Random House Group Ltd.
All rights reserved.

Všechna práva vyhrazena. Žádnou část této knihy není dovoleno použít nebo jakýmkoliv způsobem reprodukovat bez souhlasu nakladatele.

ISBN tištěné knihy: 978-80-7197-392-8
ISBN ePub, MOBI, PDF: 978-80-7197-820-6

V ankh-morporském Královském uměleckém muzeu* odbila půlnoc.

* Pozn. aut.: *Technicky vzato bylo město Ankh-Morpork tyranií, což nemusí být vždy totéž jako monarchie, a dokonce i postavení či funkce tyрана byla jejím současným držitelem, lordem Vetinarim, jaksí předefinována. Podle něj to byla jediná forma demokracie, která funguje a kde právo volit má každý, pokud má správný věk a jmenuje se lord Vetinari.*

A ono to fungovalo. To ovšem dráždilo mnoho lidí, kteří jaksí cítili, že by to tak fungovat nemělo, a kteří by si na jeho místě přáli monarchu, aby tak nahradili muže, který své postavení získal díky své lstivosti, hlubokému porozumění pravé podstaty lidské mysli, dech vyrážející diplomacii a také díky nemalé zručnosti v ovládnutí dýky a, jak se všichni shodnou, s myšlením podobným dokonale nabroušené kruhové pile, mužem, který by se tam dostal jen díky tomu, že se narodil.†

Přesto ale královská koruna, jak už bývá u korun zvykem, visela nad vchodem do Poštovního úřadu, Královské banky, nad vraty Mincovny, a v neposlední řadě i nad povalujícím se, svářícím se a neustále nespokojeným podvědomím města samotného. V takové temnotě žije mnoho věcí. Existuje mnoho druhů temnoty, a v nich najdeme celou řadu podivných věcí, které jsou tam uvězněny, vyhnány, ztraceny nebo ukryty. Někdy se jim podaří

Novému zaměstnanci Rudolfu Rozptýlenému se zhruba jednou během každé minuty zdálo, že celkově vzato by možná bylo lepší, kdyby byl řediteli řekl o své nyktofobii. O svém strachu z neznámých zvuků a, což teď věděl docela jistě, i o svém strachu z naprosto všeho, co viděl (a když už o tom mluvíme, i neviděl), slyšel, zachytil čichem nebo co cítil, jak mu leze po zádech během těch nekonečných hodin, kdy měl v muzeu noční službu. Bylo zbytečné si říkat, že všechno, co tady je, je mrtvé. To mu ani trochu nepomáhalo. Znamenalo to prostě jen to, že on vyčnívá.

A pak zaslechl ten vzlyk. Výkřik by byl možná lepší. Když slyšíte výkřik, jste si aspoň jistí. Tichý vzlyk je zvuk, kterým si jistí nejste, a tak musíte napjatě čekat, jestli ho nezaslechnete znovu.

Roztřesenou rukou pozvedl lucernu. Nikdo tady neměl být. Budova byla pečlivě uzavřena, zámky uzamčeny a nikdo se nemohl dostat dovnitř. Jenže, napadlo ho při té myšlence, ani ven. Přál si, aby ho to bylo nenapadlo. Byl v suterénu, který zdaleka nepatřil k těm nejstrašidelnějším místům na jeho obchůzce. Byly tady většinou jen staré regály a zásuvky, které byly skoro, ale pořád ještě ne tak docela na vyhození. Muzea nerada vyhazovala věci, pro případ,

uniknout. Jindy jednoduše jen tak náhodou vypadnou. A někdy už to prostě jen nedokážou vydržet.

† Pozn. aut. k pozn. aut.: *Třetí možnost, totiž že by mohla město vést skupinka úctyhodných občanů městské společnosti, kteří by odpřisáhli, že si nedovolí žádné benevolence a nezradí všeobecnou důvěru na každém rohu, se okamžitě stala předmětem žertů a vtipů, které se šířily celým městem.*

že by se později ukázalo, že to bylo něco neobyčejně cenného a důležitého.

Další vzlyk a zvuk, jako když se posune nějaká... keramika?

Že by krysa někde na zadních policích? Jenže krysy nevzlykají, že?

„Podívejte, byl bych hrozně nerad, kdybych tam musel dojít a vytáhnout vás ven!“ řekl Rozptýlený velmi přesvědčivým tónem.

A police vybuchly. Připadalo mu, že se to odehrává jako ve zpomaleném filmu. Kousky nádob a soch se rozlétly vzduchem a mrak úlomků se cestou k němu rozšiřoval. Upadl na záda, mrak úlomků přeletěl nad ním, narazil do regálů na druhé straně místnosti a rozbil je na kusy.

Rozptýlený ležel v temnotě na podlaze, nedokázal se pohnout a čekal, že ho už každou chvíli rozsápají fantomové, kteří vyprýštili z jeho představivosti...

Tam ho ráno našla denní směna, pokrytého vrstvou prachu a ponořeného v hlubokém spánku. Vyslechli jeho zmatené vyprávění, zacházeli s ním vlídně a souhlasili s tím, že nějaké jiné zaměstnání by pravděpodobně více vyhovovalo jeho naturelu. Nějakou chvíli uvažovali o tom, co měl vlastně za lubem, protože noční hlídači, zvláště ti ve starých muzeích, jsou, mírně řečeno, neobyčejně tajnůstkářští a nevyzpytatelní lidé, ale nakonec to pustili z hlavy... kvůli tomu... nálezu.

Pan Rozptýlený si pak našel místo v prodejně pro domácí mazlíčky na Škraloupových schodech, ale od tamtud odešel po třech dnech, protože způsob, jakým se na něj dívala kořata, v něm vyvolával noční můry.

Svět dokáže být k některým lidem opravdu velmi krutý. Rozptýlený ale nikdy nikomu neřekl o té úžasné svítící paní, která držela nad hlavou obrovskou kouli a dřív než zmizela, usmála se na něj. Nechtěl, aby si o něm lidé mysleli, že je nějaký divný.

Ale možná přišel čas pobavit se o postelích.

Lektrologie, nauka o postelích a jejich nejbližším příslušenství, může být výjimečně užitečná a může vám říci mnoho věcí o majiteli postele, i kdyby to bylo třeba jen to, že je to velmi schopný a mazaný konstrukční umělec.

Tak například postel arcikancléře Výsměška z Neviditelné univerzity je přinejmenším jedna a půl postele, protože má osm sloupků. Obsahuje příruční knihovnu a bar, ale také umělecky vyvedenou a skvěle zamaskovanou toaletu z mahagonu a mosaži, která prochází skrz, aby tak arcikancléři ušetřila rizika dlouhých a chladných nočních cest, při nichž můžete zakopnout o opuštěné pantofle, prázdné láhve, boty a mnoho dalších překážek číhajících na člověka, který se modlí, aby další věc, do níž šlápne, byla z porcelánu nebo se alespoň dala snadno vymýt.

Postel Haštala Nejspíše mohla být kdekoliv. U přítele na podlaze, na seníku kterékoliv stáje, která zůstala nezamčena (což bývá obvykle mnohem voňavější prostředí), nebo v nějaké místnosti prázdného či opuštěného domu (i když těch je v posledních dnech mnohem méně). Taky spí při práci (ale to vždy dělá velmi opatrně, protože starý Šmidlín, jak se zdá, nespí *nikdy* a mohl by ho kdykoliv přistihnout). Haštal dokáže spát kdekoliv, a také to dělá.

Gustýna spí v prastaré železné posteli*, jejíž pera a matrace se během let jemně a laskavě přizpůsobila jejímu tělu a vytvořila více než velkorysý důlek. Dno tohoto visutého lože je nad podlahou udržováno hustou výstelkou zažloutlých laciných romantických románů toho druhu, v němž slovo ‚šněrovačka‘ působí zcela přirozeně. Zemřela by, kdyby zjistila, že na to někdo přišel, ale možná že by zemřel ten, kdo na to přišel, kdyby Gustýna přišla na to, že na to přišel. Obvykle na polštáři postele trůní velmi starý plyšový medvěd jménem Pan Kolíbal.

Podle tradičního lexikonu patosu by měl mít takový medvěd jen jedno oko, ale díky Gustýninu šicímu omylu z mládí má tenhle medvěd oči tři, následkem čehož je mnohem osvěcenější než medvěd průměrný.

Postel Julie Stolipné prodali její matce jako postel vhodnou pro princeznu a podobá se více méně posteli arcikancléřově, i když je třeba přiznat, že spíše méně než více, protože se skládá z gázových závěsů, které halí úzkou a velmi lacinou postel. Juliina matka už zemřela. To můžeme vyvozovat z faktu, že když se postel pod vahou rostoucí dívky propadla, podepřel ji někdo bedýnkami od piva. Kdyby byla matka ještě

* Pozn. aut.: *Je ovšem třeba říci, že na té železné posteli Gustýna spí, když je doma, ale ve skutečnosti se většina jejího spánku odbývá v rozměrné klubovce v Noční kuchyni, kde prakticky ovládla umění, jak se téměř obejít bez normálního spánku. Do mezer mezi opěradly a sedákem už napadalo tolik drobků, lžiček, kousků pečiva a knih a nateklo tolik rozlitých nápojů, že by nebylo divu, kdyby tam v dnešních dnech vzkvétala samostatná malá civilizace.*

naživu, rozhodně by dohlédla na to, aby byly alespoň – jako všechno ostatní v pokojíku – natřeny na růžovo a doplněny vzorkem korunek.

Panu Srážovi bylo sedm let, když zjistil, že někteří lidé používají na spaní zvláštní kus nábytku.

Byly dvě hodiny ráno. V prastarých chodbách a ambitech Neviditelné univerzity vládlo houstnoucí ticho. Ticho bylo v Knihovně, ticho se převalovalo ve velkých síních. Bylo tam tolik ticha, že jste ho slyšeli. Kamkoliv proniklo, ucpávalo uši neviditelnými chuchvalci.

Cilinnk!

Slaboučký zvuk proletěl kolem, okamžik tekutého zlata v nehybném moři stygického ticha.

Ticho znovu zavládlo nad schody, ale netrvalo dlouho, a bylo znovu přerušeno, tentokrát šoupáním úředních filcových pantoflí se silnou podrážkou. Byl to svícný Šmidlín, který celou noc vykonával své pravidelné obchůzky od jedné svíce k druhé a doplňoval ty dohořívající novými ze svého erárního košíku. Dnes v noci ho doprovázel pomocník (i když podle Šmidlínova nenaloženého brčení rozhodně nepomáhal dost), jemuž se říkalo okapal. Šmidlínova funkce se jmenovala svícný, protože tak bylo jeho místo popsáno v univerzitních záznamech, když bylo téměř před dvěma tisíci lety vytvořeno. Udržovat svíce i nástěnné, a především závěsné svícny v prostorách Univerzity trvale hořící byla nekonečná práce. Byla to ve skutečnosti ta *nejdůležitější* práce na Univerzitě (rozhodně podle mínění jejího vykonavatele). Tedy... Šmidlín by byl za určitého nátlaku při-

pustil, že se kolem pohybují muži ve špičatých kloboucích, ale ti přicházeli a odcházeli a většinou mu jen překáželi. Neviditelná univerzita okny právě neoplývala a bez svícného by se byla během jediného dne propadla do temnot. Že by mohli mágové vyjít ven a z hučícího davu vybrat jiného muže, který by dokázal lézt po žebřících s kapsami plnými svíček, to mu ani na mysl nepřišlo. Byl prostě nenahraditelný, jako každý jiný svícný před ním.

Za zády se mu ozvalo klapavé zachřestění, jak se otevřely erární štafle.

Prudce se otočil. „Nes ten zatracený krám pořádně, ano?“

„Promiňte, pane!“ omlouval se jeho momentální pomocník, který se ze všech sil pokoušel ovládnout tu klouzající, prsty drtící obludu, v níž se každé štafle při sebemenší příležitosti, a mnohdy i bez ní mění.

„A nedělej takový kravál, ano?“ vykřikl Šmidlín. „Chceš zůstat celý život hloupým okapalem?“

„No, ale mně se docela líbí být okapalem, pane –“

„Ha! Prokletím pracující třídy je nedostatek ambicí! No tak, dej sem tu věc!“

Svícný se chopil štaflí právě v okamžiku, kdy se je jeho nešťastnému pomocníkovi podařilo znovu zavřít.

„Já se omlouvám, pane...“

„Místo pro dalšího, kdo by si chtěl namočit knot v nádrži s voskem, se vždycky najde, abys věděl!“ pokračoval Šmidlín a foukal si na prsty.

„To je prima, pane.“

Svícný se zadíval do kulaté, šedé a nevinné tváře. Viděl na ní upřímný, přátelský výraz, což bylo zne-

pokojující, zvláště pro toho, kdo věděl, na co se to vlastně dívá. A on věděl, co to je, ach, ano, ale nevěděl, jak se to jmenuje.

„Jak že jsi to říkal, že se jmenuješ? Nemůžu si pamatovat jméno *kdekoho*.“

„Sráž, pane Šmidlíne, se ‚žet‘.“

„Myslíš, že to ‚žet‘ tomu pomůže, Sráži?“

„Asi ne, pane Šmidlíne.“

„A kde je Haštal? Dnes v noci tady měl být on.“

„Je ošklivě nemocný, pane. Požádal mě, abych to vzal za něj.“

Svícný nevrle zabručel. „Musíš vypadat chytře, jestli chceš pracovat nahoře na štaflích, Sráči!“

„Sráž, pane. Omlouvám se, pane. Ale já už jsem se s tímhle výrazem narodil.“

„No, budiž, teď tady aspoň není nikdo jiný, kdo by tě viděl,“ připustil Šmidlín. „Tak dobrá, drž se hezky za mnou a snaž se vypadat trochu míň jako... snaž se prostě nevypadat.“

„Ano, pane, ale myslím, že –“

„Nejsi placený za to, abys myslel, mladý... muži.“

„Pokusím se to nedělat, pane.“

O dvě minuty později stál Šmidlín, kterého s mírně pokleslou čelistí pozoroval vhodně užaslý Sráž, před Císařem. Hora stříbřitě šedého vosku téměř vyplňovala osamělou odbočku hlavní chodby. Plamen téhle svíce, téhle megasvíce, která musela vzniknout jako slepenec mnoha zbytků, mnoha tisíců pahýlů svíček, jejichž život skončil v tomhle gigantickém pahorku slitého a zatuhlého vosku, poblikával až nahoře u stropu chodby, příliš vysoko, než aby dokázal cokoliv dostatečně osvětlit.

Šmidlínovi se nadula hrud'. Cítil se být v přítomnosti Dějin.

„Zastav se a pohleď, Sráči!“

„To tedy fakt zírám, pane. A je to Sráž, pane.“

„Z vrcholku téhle svíce na nás zírá dva tisíce let historie, Sráči. Je ovšem jasné, že na tebe hledí mnohem níže než na mě.“

„Určitě, pane. Skvělé, pane.“

Šmidlín znovu pohlédl do té kulaté, přátelské tváře a nespatriil tam nic jiného než přihloupou dychtí-
vost, což bylo téměř strašidelné.

Nevrle zabručel a s nedbalou obratností rozložil štafle. Díky dlouhodobé praxi při tom s výjimkou lehce zhmožděného palce neutrpěl žádné zranění. Pak po nich vystoupal až tam, kam to šlo. Z tohoto základního tábora už celé generace svícných vyřezávaly a upravovaly schodiště vedoucí vzhůru po dostředné straně voskového giganta.

„Nech své oči, aby se dostatečně popásly, chlapče,“ křikl dolů a jeho běžně špatná nálada se citelně zmírnila díky kontaktu s Velkolepostí. „Jednoho dne bys mohl být mužem, který šplhá na tenhle svatý vosk, ty sám!“

Na okamžik vypadal Sráž jako někdo, kdo se ze všech sil pokouší skrýt výraz člověka, který vážně doufá, že jeho budoucnost skrývá něco víc než velkou svíčku. Sráž byl mladý, a díky tomu neměl onu od-
danou úctu ke stáří, kterou oplývají povětšinou ti staří. Ale náznak onoho zvláštního, napůl tajemného smířlivého úsměvu se rychle vrátil. Nikdy mu z tváře nemizel nadlouho.

„Jistě, pane,“ přikývl na základě předpokladu, že taková odpověď nemůže nic pokazit.

Někteří lidé tvrdili, že Císař byl zapálen té noci, kdy byla založena NU, a že od té doby nikdy nezhasl. Je jisté, že Císař byl obrovský a vypadal jako něco, co vznikne, když dvacet tisíc let, noc co noc, zapálíte novou tlustou svíci a vtisknete ji do teplého, vláčného vosku na místo té včerejší, dohořívající. Samozřejmě že teď už dávno nebyl vidět žádný svícen. Ten se ukryval hluboko dole, pod členitými vrstvami voskových kapek a vodopádů, na podlaze chodby o patro níž.

Zhruba před tisíci lety nechala Univerzita udělat rozměrný otvor ve stropě spodní chodby, a dnes už se Císař tyčil skoro šest metrů nad podlahou téhle. To znamená, že celkem ho tvořilo více než patnáct metrů dokonale čistého, přirozeně rozpuštěného a znovu ztuhlého vosku. Šmidlín při tom pomyslení cítil neobyčejnou pýchu. Byl strážcem svíce, která nikdy neuhasínala. To byl příklad pro každého, světlo, které nikdy neuhaslo, plamínek v temnotách, maják tradice. Neviditelná univerzita brala tradice velmi vážně, alespoň když si na ně vzpomněla.

Jako například teď...

Odněkud z dálky sem dolehl zvuk, který zněl, jako kdyby někdo šlápl na velkou kachnu, následovaný výkřikem: „Hó, megapode, hó!“ A pak se rozpoutalo peklo.

Z šera vyrazilo nějaké... stvoření.

Existuje rčení „ani ryba ani rak, ani zvíře ani pták“. Tenhle tvor byl každým z nich, a navíc měl ještě kousky z dalších tvorů, o nichž nejenže neslyšely zeměplošské vědecké kapacity či noční můry, ale

dokonce ani kebab. Každopádně tam bylo něco červeného, pak spousta pleskotu a Sráž měl dojem, že snad na okamžik zahlédl obrovský sandál, ale zcela jistě šílené, koulející se oči, mohutný rudožlutý zoban, a pak už ono děsivé cosi zmizelo v šeru protější chodby. Přitom neustále vydávalo odpudivé kvákavé zvuky, jaké vydávají lovci kachen těsně před tím, než je postřelí jiní lovci kachen.

„Hó! Megapode!“ Nebylo jasné, odkud ten zvuk přichází. Zdálo se, že přichází ze všech stran. „Támhle dusá! Hohó, velkonohu!“

Křik jako by se ozýval ze všech stran a z temných stínů v ústí všech chodeb, s výjimkou té, kterou obluda uprchla, se začaly vynořovat podivné mátohy, což, jak se ukázalo v matném Císařově světle, byli starší a staří členové profesorského sboru. Každý z mágů seděl na zádech jednoho z mohutných univerzitních nosičů v buřince a pobízel ho k většímu výkonu tradičním způsobem – lahví piva zavěšenou na provázku na dlouhé holi – kterou drželi právě mimo nosičův dosah.

Žalostné zakvákání zaznělo znovu, teď už o kus dál, a v tom okamžiku mágové zamávali svými holemi a prakticky sborem vykřikli: „Pták byl vyplašen! Hó, megapode!“

V nastalém zmatku se pochopitelně několik z nich na svých ořích srazilo, ale už předtím stačili porazit Šmidlínovy štafle, které se pod okovanými botami univerzitních nosičů změnilly v hromádku dřevěných úlomků. Pak se však mágové rychle znovu sešikovali a za hlasitého dohadování a nevrleho strkání v boji o místo vyrazili dál.

Netrvalo dlouho a jejich „Hó, megapode!“ znělo odněkud zdaleka. Když si byl Sráž jistý, že jsou pryč, vylezl ze svého úkrytu za Císařem, posbíral zbytky štaflí a rozhlédl se.

„Mistře?“ pokusil se.

Odněkud shora se ozvalo zabručení provázené hlasitým funěním. Sráž se podíval vzhůru: „Jste v pořádku, pane?“

„No, už jsem na tom byl líp, Sráči. Vidiš moje nohy?“

Sráž pozvedl lucernu. „Ano, mistře. Bohužel vám musím říct, že štafle jsou na třísky.“

„No, tak něco vymysli. Já se musím soustředit na to, jak se tady udržet.“

„Myslel jsem, že nejsem placený za to, abych mysl-el, mistře!“

„Nepokoušej se na mě dělat chytrýho!“

„Mohl bych zkusit být aspoň tak chytrý, abych vymyslel, jak vás dostat bezpečně dolů?“

Odpovědí mu bylo urputné mlčení. Sráž si povzdechl a otevřel velký plátěný vak.

Šmidlín, visící na gigantické svíci, pod sebou slyšel tajemný skřípot a cinkání. Pak vyplašeně zalapal po dechu, když se vedle něj tiše a nečekaně objevilo něco špičatého, co se pomalu kývalo sem a tam.

„Sešrouboval jsem tři tyče od dusítek, mistře,“ volal Sráž zdola. „Všimněte si, že na konci je připevněný hák od svícnu, ano? A na něm je provaz. Vidíte ho? Myslím, že kdybyste tu smyčku přehodil přes Císaře, tak by asi moc nesklouzla, a vy byste se pak mohl po tom provazu pomalu spustit dolů. Jo, a taky je tam krabička sirek.“

„A na co?“ zeptal se Šmidlín a natáhl se k háku.

„No, nemohl jsem si nevšimnout, že Císař zhasnul,“ upozorňoval ho zdola optimistický hlas.

„Ne, to tedy nezhasnul!“

„Myslím, že zjistíte, že zhasnul, mistře. Rozhodně nahoře nevidím...“

„V nejdůležitějším oddělení této univerzity není místo pro lidi se špatným zrakem, Sráči!“

„Omlouvám se, pane. Nevím, co mě to napadlo. Teď najednou vidím nahoře plamínek!“

Shora se ozval zvuk sirky skřípající o škrtačko, a na stropě se objevil kruh matně žlutého světla, když znovu vzplanula svíčka, která nikdy nezhasla. Krátce potom se Šmidlín pomalu a neohrabaně spustil na zem.

„Skvěle provedeno, pane,“ řekl Sráž.

Svícný smetl z umaštěné blůzy kus čerstvě sraženého vosku.

„No, dobrá,“ zabručel. „Ráno se sem ale budeš muset vrátit a odstranit –“ Ale Sráž už šplhal po provaze nahoru a podobal se při tom velkému pavoukovi. Na druhé straně Císaře se zařinčením dopadly na zem spojené hole a vzápětí sklouzl na zem vedle svého mistra i mladík s kovovým hákem pod paží. Zůstal stát jako pravé vtělení dychtivosti a čisté (i když poněkud záplatované) výkonnosti. Bylo v tom až něco urážlivého. Na něco takového nebyl svícný zvyklý. Cítil povinnost mladíka poněkud srazit v rozletu, už pro jeho vlastní dobro.

„Všechny svíce na téhle univerzitě musí být zapáleny dlouhým zapalovačkem s hořící svíčkou, která

byla zapálena od jiné svíčky, mladíku,“ řekl přísně.
„Kde jsi vzal ty sirky?“

„To bych raději neříkal, pane.“

„No, něco takového jsem si hned myslel. Tak ven s tím, chlapče!“

„Nerad bych někoho dostal do maléru, mistře.“

„Tvůj ohleduplný přístup tě ctí, ale já na tom trvám,“ zamračil se svícíný.

„Ehm... vypadly vám z kapsy blůzy, když jste lezl nahoru, pane.“

Odněkud hodně zdaleka se k dvojici donesl poslední výkřik: „Megapod byl polapen!“, ale v bezprostřední blízkosti Císaře naslouchalo ticho s otevřenými ústy.

„To se tedy mylíš, Sráči,“ promluvil Šmidlín po chvíli. „Myslím, že přijdeš na to, že ji tady musel vytrousit jeden z těch gentlemanů, kteří proběhli kolem.“

„Aha, no jo, je mi úplně jasné, že se to jinak ani stát nemohlo. Musím se naučit nevycházet z nesprávných dohadů.“

Svícíný na okamžik znovu zažil zvláštní pocit nejistoty. „Správně, a už o tom nebudeme mluvit“ bylo všechno, co se mu podařilo ze sebe vypravit.

„A co se to tady vlastně stalo, pane?“ zeptal se Sráž.

„Jo, tohle? To všechno bylo součástí základních magických aktivit zdejších gentlemanů, hochu. Skoro bych se vsadil, že to bylo životně důležité pro správný běh světa. Možná že právě upravovali dráhy hvězd. Je to jedna z těch věcí, které musíme občas udělat,“ dodal a opatrně se při tom vřadil do společnosti mágů.

„Já jen, že to vypadalo jako hrozně hubený mužský, který měl na hlavě připevněnou velkou dřevěnou kachnu.“

„Ohó, mohlo to tak opravdu vypadat, když se nad tím zamyslím, ale to jen proto, že lidem jako my to tak připadá, protože nejsme obdařeni jejich okulárním pohledem.“

„To mi chcete říct, že to bylo něco jako metafora?“

Šmidlín se s tím vyrovnal celkem úspěšně. Musíme vzít v potaz, že ho Srážův dotaz zahnal na moře nevědomosti tak hluboké, že hrozilo, že se mu na spodní prádlo přisají vilejší. „Správně,“ přikývl obezřetně. „Mohla to být meta formálně označující něco, co nevypadá tak hloupě.“

„Hned jsem si to myslel, mistře.“

Šmidlín se znovu podíval na mladíka. Není to jeho vina, pomyslel si, on přece nemůže za to, jaký je. Zaplavil ho netypický pocit vřelosti.

„Jsi bystrý hoch,“ prohlásil. „Není důvod, proč by z tebe nemohl být jednoho dne hlavní okapal.“

„Děkuju vám, mistře,“ odpověděl Sráž, „ale doufal jsem, že budu dělat něco, při čem bych se pohyboval trochu víc na čerstvém vzduchu, abych tak řekl.“

„Hm,“ zabručel Šmidlín, „to by ovšem mohlo být poněkud... ošemetné, jak bys asi také řekl.“

„To ano, pane, já vím.“

„Já jen, že je tady spousta... no, podívej se, tady nejde o mě, jde o... tedy o... no, dobrá. To lidé. Jde o lidi, víš, jací jsou.“

„Ano. Víím, jací lidé jsou.“

Vypadá jako strašák a mluví jako nějaký gentleman, pomyslel si Šmidlín. Navrch fuj a vespod huj.

Cítil silnou touhu pohladit toho malého... mladíka po jeho zvláště kulaté hlavě, ale odolal jí.

„Nejlépe bys udělal, kdybys zůstal dole u kádí,“ řekl místo toho. „Je tam hezky teplo, máš tam svůj vlastní kavalec a je tam pohodlně a bezpečno.“

Vydali se na další cestu a k jeho úlevě mladík mlčel, ale pak se najednou ozval zamyšleným hlasem: „Jenom tak mě napadlo, pane... Jak často ta svíčka, která nikdy nezhasíná... nezhasíná?“

Šmidlín polkl kousavou odpověď. Z jakéhosi důvodu cítil, že kdyby tomu hochovi neodpověděl, dříve nebo později by se všechno jen zkomplikovalo.

„Svíce, která hoří věčně, přestala věčně hořet už třikrát od okamžiku, kdy jsem se stal svícným, hochu,“ odpověděl. „To je rekord!“

„Takový úspěch by vám mohl každý jen závidět, pane.“

„To si, sakra, myslím! A to bez ohledu na všechny ty podivnosti, které se tady v poslední době dějí.“

„Vážně, pane?“ zajímal se Sráž. „Děje se tady něco divnějšího než obvykle?“

„Mladý... muži, tady se pořád dějí divnější věci než obvykle.“

„Jeden z kluků z přípravní mi řekl, že se včera všechny záchody na tesseractickém* podlaží proměnily v ovce,“ pokračoval Sráž. „To bych moc rád viděl.“

* Pozn. překl.: *Pokud někoho z vás zajímá, co je to tesseractické podlaží, doporučuji místo dlouhého vysvětlování, aby si přečetl povídku klasika sci-fi Roberta A. Heinleina ...a postavil si domeček (správněji Domeček jako klíčka). Hledejte v povídkových souborech Těžká planeta nebo Vlák do pekla.*

„Na tvém místě bych se nepouštěl dál než do připraven,“ varoval ho rychle Šmidlín. „A s tím, co dělají naši gentlemani, si nedělej starosti. Jsou to nejchytřejší mozky na světě, to ti říkám rovnou. Kdyby ses jich zeptal třeba...“ odmlčel se a chvílku vymýšlel něco neobyčejně těžkého, „kolik je 864 krát 316...“

„273 024,“ odpověděl Sráž bez nejmenšího zaváhání polohlasem.

„Cože?“ podíval se na něj nechápavě Šmidlín, protože vlak jeho myšlenek náhle vykolejil.

„Já si jen tak nahlas přemýšlím, mistře,“ odpověděl Sráž.

„Aha. Dobrá. No... to je prostě ono, chápeš? Ty se na něco zeptáš, a oni ti natotata odpoví. Nejbystřejší mozky na světě,“ opakoval Šmidlín, který věřil na to, že čím častěji bude slova opakovat, tím budou znít pravdivěji. „Nejbystřejší mozky. Nejlepší mozky! A všechny se zabývají záležitostmi vesmíru. Nejlepší mozky!“

„No, byla to legrace,“ řekl Vzoromil Výsměšek, arcikancléř Neviditelné univerzity, a vrhl se do rozměrného křesla v univerzitním Mágorlíku s takovou silou, že ho pera málem vymrštila zpět. „Někdy si to musíme zopakovat.“

„Určitě, pane. To uděláme. Tak za sto let,“ prohlásil nový mistr Starých tradic poněkud blazeovaně a pomalu obracel listy ve své velké knize. Nakonec našel list s nadpisem Hon na Megapoda, zapsal datum a čas potřebný k objevení řečeného Velkonoha a připojil svůj ozdobný podpis: Rozšafín Ctibum.

„Co je to vlastně zač, ten megapod?“* vmísil se do řeči profesor Neurčitě mlhavých studií a dolil si portské.

„Nějaký druh ptáka, myslím,“ odpověděl mu arcikancléř a mávl rukou k nápojovému vozíku. „Dám si taky.“

„Originální megapod byl nalezen ve spíži druhého komorníka,“ ozval se mistr Starých tradic. „Uprchl uprostřed večere a vyvolal to, co můj předchůdce před jedenácti sty lety nazývá...“ nahlédl do knihy, „aha, tady... ,merendou hrkotnou a mumrajnou piškuntálií, antož všichni členové sboru se pustili do jeho pronásledování skrze budovy univerzitní s neobyčejným nadšením a mnohou veselostí.“

„Ale proč?“ nechápal vedoucí katedry Posmrtné komunikace a hbitě se zmocnil karafy plné kvalitního alkoholu, která ho právě mýjela.

„No, proč. Nemůžete nechat megapoda jen tak volně pobíhat kolem, doktore Zďáblíkove,“ odpověděl mu Výsměšek. „To vám přeci řekne každý.“

„Ale ne, já myslel, proč to musíme každých sto let dělat znovu?“ podíval se na něj vedoucí katedry Posmrtné komunikace.**

* Pozn. překl.: *Vyslovuje se to megapoud (jako strakapoud!). Věřili byste, že něco takového může existovat? Já ne. Ale ouha, pan Pratchett mě zase doběhl, česky se ten opeřenec jmenuje tabon a je z čeledi Megapodiidae.*

** Pozn. aut.: *Je třeba říci, že dr. Zďáblíkov byl synem pana a paní Zbalíkových, ale muž, který nosí černé roucho s ošklivými magickými symboly a prsten s umrlčí hlavou, by byl šílený, nebo snad ještě šílenější, kdyby nevyužil možnost ověnit se alespoň zdrobnělinou Jeho*

Starší pAsák odvrátil obličej a zamumlal: „Ach, u všech bohů...“

„Je to tradice,“ vysvětloval profesor Neurčitě mlhavých studií a začal si balit cigaretu. „Musíme mít nějaké tradice.“

„Tradice jsou tradiční,“ přikývl Výsměšek. Mávl na jednoho ze sloužících. „A musím otevřeně přiznat, že díky téhle mně pěkně vyhládlo. Mohl byste, prosím, donést sýrová prkénka, pro každého jedno? A, hm, nějaký ten studený rostbíf, pár plátků šunky, aha, a samozřejmě nezapomeňte pečivo a vozík s omáčkami a nakládanou zeleninou.“ Pak se rozhlédl. „Chce někdo něco dodat?“

„Myslím, že bych si docela rád pohrál s kouskem nějakého ovoce,“ ozval se profesor Nevysvětlitelných úkazů. „Co vy, knihovníku?“

„Ook,“ zabručela postava přehrabující polena v krbu.

„No, samozřejmě,“ přikývl arcikancléř a mávl rukou na vyčkávajícího sluhu, „takže vozík s ovocem také. Dohlédněte na to, prosím, Dolpůlko. A... co kdyby to nahoru přivezlo to nové děvče? Měla by si na Mágorlík pomalu zvykat.“

Bylo to, jako kdyby najednou pronesl magické zaklínadlo. Místnost, jejíž strop se téměř ztrácel v kotoučích namodralého dýmu, se najednou zaplnila jakýmsi zvláštním, těžkým a zaměstnaným mlčením, které bylo způsobeno zasněnými úvahami. Je ovšem třeba říci, že jen v nemnoha případech to byly úvahy vyvolané dávnými vzpomínkami.

jména. Tak se z dr. Zbalíkova jaksí nenápadně stal dr. Zďáblíkov.

To nové děvče... Už při té pouhé myšlence se všechna postarší srdce nebezpečně rozbušila.

Do denního života NU jen zřídka zasáhla krása. Byl plný mužskosti, mužného oděru starých ponožek a dýmkového kouře, a pokud můžeme soudit podle všeobecného nechutenství mágů k čištění dýmek, jejich ochota k výměně ponožek jistě nebyla o nic větší. Paní Vidláková, správčová a hospodyně, ta s chřestícím svazkem klíčů u pasu a v rozlehlém skřípajícím korzetu, což byly zvuky, při jejichž zaslechnutí profesor Neurčitě mlhavých studií pravidelně omdlával, si vždy vybírala svůj personál osobně. Dávala si velmi záležet na tom, aby síly, které přijímala, přestože to byla výhradně děvčata, nebyly zase děvčaty příliš, aby tíhly k práci, čistotě a početným zvykům, byly spíše kulaté a měly červené tváře, zkrátka a dobře, aby to byla děvčata, která se většinou oblékají do tlustých, doma utkaných látek. Nikdy jste je nenašli daleko od trouby s jablečným koláčem. To mágům, kteří se od jablečného koláče sami velmi neradi vzdalovali, vyhovovalo, i když na doma tkané látky měli názory rozdílné.

Proč tedy hospodyně zaměstnala Julii? Na co v té chvíli myslela? To děvče se objevilo na Univerzitě jako nová planeta v sluneční soustavě, a nebeské váhy se poněkud rozkolébaly. A jak se pohybovaly, Julie postupovala.

Na základě vžitých zvyklostí a praxe žili mágové v celibátu, teoreticky proto, že ženy jsou rušivý element a mají nezdravý vliv na magické orgány, ale stačil jeden týden Juliiny přítomnosti, aby se mnoho členů univerzitního sboru stalo oběťmi (povětšinou)

neznámého roztoužení a podivných snů, zatímco jiní si náhle uvědomili, že některé věci jsou tvrdé, jenže nic z toho se nedalo postihnout konkrétně. Byla obdarována něčím, co překračovalo hranice obyčejné krásy. To, co s sebou nosila, bylo přímo destilací krásy, která ji obklopovala a šířila se všude vůkol. Když procházela kolem, cítili mágové neodolatelnou touhu psát verše a nakupovat květiny.

„Možná vás bude zajímat, pánové,“ ozval se mistr Starých tradic, „že dnešní noci to byl nejdelší hon zaznamenaný v historii této tradice. Řekl bych, že dlužíme poděkování dnešnímu megapodovi...“

Uvědomil si, že jeho slova doléhají k hluchým uším. „Ehm... gentlemani?“

Zvedl hlavu. Všichni mágové s oduševnělými výrazy sledovali to, co se právě odehrávalo v jejich hlavách.

„Gentlemani?“ řekl znovu a tentokrát se ozval sborový povzdech, jak se mágové probírali z náhlého záchvatu denního snění.

„Co jste říkal?“ zeptal se arcikancléř.

„Právě jsem konstatoval, že dnešní megapod byl bezpochyby rekordní, arcikancléři. Byl to Mrakoplaš. Je třeba říci, že mu úřední čelenka megapoda padla skvěle. Myslím, že si šel lehnout.“

„Cože? Aha, tohle. No, dobrá. Samozřejmě. Provedl to dobře, ten chlap,“ odpověděl Výsměšek a mágové jeho slova doprovodili pomalým tleskáním a klepáním do stolků, což je způsob, jakým vyjadřují muži jistého věku, třídy a objemu ocenění. To doprovázeli voláním „Skvělá práce!“, „Výborně!“ a „Umí!“ Pohledy všech mágů ale lpěly na dveřích a jejich uši se

napínaly, aby co nejdříve zaslechly hrkání vozíku, které ohlásí příchod nového děvčete a, samozřejmě, také sto sedmi druhů sýra, více než sedmdesáti rozličných nakládáných zelenin, omáček, čatní a dalších pikantních příloh. Nová dívka mohla být přímo vzorovým vtělením krásy, ale na NU nebylo místo pro muže, který by dokázal zapomenout na svůj sýr.

No, pomyslel si Rozšafín a sklapl svou knihu, rušivý element, to ona rozhodně je, a univerzita jich právě v téhle době alespoň pár potřebovala. Od chvíle, kdy odešel děkan, byla situace složitá, ano, přímo ošemetná. Kdo kdy slyšel o tom, že by na NU někdo rezignoval na svou funkci a odešel? To bylo něco, co se prostě nikdy nestává! Někdy lidé odcházeli kvůli něčemu nečestnému, to ano, v rakvi, několikrát i v kouscích, ale v rezignacích tady žádné tradice nebyly. Místo na Neviditelné univerzitě všem vydrželo až do smrti a mnohokrát i dlouho po ní.

Úřad mistra Starých tradic nevyhnutelně padl na Rozšafína Ctibuma. Mladý mág měl totiž sklony brát na sebe všechny funkce a úřady, o nichž si myslel, že vyžadují člověka, který věří, že se věci mají odehrávat v určený čas a čísla dávat smysl.

Bohužel, když se vydal za starým mistrem Starých tradic, kterého, a na tom se všichni shodli, už nějaký čas nikdo neviděl, zjistil, že je ten člověk už dvě stě let mrtvý. To nebylo celkem nic neobvyklého. Rozšafín, po všech těch letech na Univerzitě, pořád ještě nevěděl, jak je ve skutečnosti velká. Jak byste mohli sledovat jednotlivce v objektu, kde stovka studentů sdílela jediné okno, ale jen když jste se dívali zvenčí, nebo kde některé místnosti v noci opouštěly

své dveře, nepozorovaně putovaly spícími sály a končily tak, že se zaparkovaly někde úplně jinde?

Mág si mohl ve své vlastní studovně dělat, co se mu líbilo, a za starých časů to většinou znamenalo kouřit, na co jste měli chuť, a bez rozpaků a omluv vypouštět libovolné množství větrů. V dnešních dnech to znamenalo vestavět si tam příslušnou sadu oblíbených rozměrů. Dělal to dokonce i arcikancléř, a to znamenalo, že proti tomu mohl Rozšafín jen velmi těžko protestovat. Výsměšek měl třeba v koupelně skoro kilometr dlouhý kus pstruhového potoka a tvrdil, že když se mág vybijí ve svém pokoji, netropí pak nepravosti jiné a jinde. A jak každý věděl, měl pravdu. Jenže to takového mága většinou dostalo do nějakých ošklivých trablů.

Rozšafín Ctibum to zatím pominul, protože teď považoval za své životní poslání přikládat na oheň, díky němuž Vzoromil Výsměšek vřel a bublal, a udělat tak z Univerzity šťastné místo. Tak jako se v chování psa odráží nálada jeho pána, tak se v dění Univerzity odráželo chování jejího arcikancléře. Všechno, co teď mohl udělat, jako jediná osoba, která si podle vlastního soudu zachovala zdravý rozum, bylo řídit loď věcí nejlépe, jak dovedl, vyhýbat se s ní peřejím, zahrnujícím mimo jiné i osobu dříve známou jako děkan, a hledat způsoby, jak zaměstnat arcikancléře natolik, aby se jemu, Rozšafínovi, nepletl pod nohy.

Ctibum se právě chystal odložit Knihu tradic, když se několik těžkých listů samo od sebe otočilo.

„To je zvláštní.“

„To nic neznamená, tyhle staré knihy mívají vel-

mi tuhou vazbu,“ mávl rukou Výsměšek. „Někdy si žijí svým vlastním životem.“

„Slyšel z vás někdo o profesorovi H. F. Podtáhlovi, kterému se říkalo doktor Erratamus?“*

Všichni přítomní mágové přestali pozorovat dveře a začali se rozhlížet jeden po druhém.

„Tak co, napadá někoho z vás něco?“ rozhlížel se po nich Výsměšek.

„Ani ťuk,“ potřásl po chvilce hlavou lektor Zaniklých run s úsměvem.

Arcikancléř se otočil vlevo. „A co vy, děkane? Vy přece znáte starého –“

Ctibum zasténa. Zbytek mágů zasténa, zavřel oči a zapřel se ve svých klubovkách. Tohle by mohlo být ošklivé. Výsměšek chvíli upíral pohled na dvě prázdné židle; na každém ze dvou kožených sedáků byl pořád ještě vidět zřetelný otisk jedné poloviny zadku. Jeden nebo dva z přítomných si rychle stáhli klobouky do obličeje. Od té chvíle už uběhlo pár týdnů, ale zatím se to ani v nejmenším nezlepšilo.

Pak se arcikancléř zhluboka nadechl a zařval: „Zrádče!“, což byla strašlivá věc, když jste z ní obvinili dva důlky v kůži.

* Pozn. překl.: *Tak nevím. Dříve bývalo zvykem, že chyby v knihách, které se našly těsně před dokončením, ve chvíli, kdy už nemohly být opraveny, se většinou uvedly na konci poslední složky knihy nebo byly do knihy vloženy na opravním lístku. Těmto opravenkám se říkalo errata (z latinského erratum – omyl, pochybení, poklesek, poblouznění). Proč mi to tak nutkavě připomíná přezdívku zmíněného profesora Podtáhla? Nebo si to pletu s Erasmem Rotterdamským?*

Profesor Neurčitě mlhavých studií strčil loktem do Rozšafína Ctibuma, aby mu naznačil, že právě on je zase obětí vybranou pro dnešní den.

Zase.

„A opustil nás pro pár mizerných tolarů!“ oznámil Výsměšek všeobecně celému světu.

Rozšafín si odkašlal. Tajně doufal, že hon na megapoda odvede arcikancléřovy myšlenky od tohoto choulostivého tématu, ale Výsměškova mysl se vracela k nepřítomnému děkanovi se stejnou nevyhnutelností, s níž se jazyk vrací do mezery po vytrženém zubu.

„Ehm, tedy... ve skutečnosti myslím, že jeho gáže je přinejmenším –“ začal, ale při náladě, ve které Výsměšek byl, nebyla žádná odpověď správná.

„Odměna? A odkdy mágové pracují za mzdu? Jsme čistě vědecká instituce, pane Ctibume! Nezajímáme se o obyčejný mrzký mamon!“

Naneštěstí byl Rozšafín Ctibum logický myslitel, který se v okamžicích mentálního zmatku uchyloval k logice a pravdě, což ovšem bylo při jednání s rozzuřeným arcikancléřem, řečeno správným akademickým výrazem, na pendrek. Navíc v takových chvílích zapomínal uvažovat takticky, natož strategicky, a to byla v jednání s kolegou mágy velká chyba. A na první chybu pravidelně navázal další, totiž tou, že přivolal na pomoc selský rozum.

„To je tím, že my vlastně nikdy za nic moc neplatíme,“ prohlásil, „a když už někdo náhodou potřebuje nějaké ty drobné, tak si prostě sáhne do toho velkého džbánu –“

„Jsme součástí samotné matérie vesmíru, pane

Ctibume! Bereme si jen to, co potřebujeme! Nechceme bohatství! Rozhodně nepřijímáme nějaká „životně důležitá místa, která jsou odměňována velmi atraktivní odměnou“, ať už to znamená cokoliv, a další pozitky včetně velkorysé penze! Penze, slyšíte? Kdy jste slyšel o tom, že by šel mág do penze?“

„No... doktor Našeptával –“ začal Rozšafín, který se nedokázal přemoci.

„Ten odešel, aby se oženil!“ vyštěkl na něj Výsměšek. „To není žádná penze, to je něco jako zemřít!“

„A co doktor Domjirička?“ pokračoval Rozšafín.

Lektor Zaniklých run ho kopl do kotníku, ale Ctibum jen vyjekl „Au!“ a pokračoval. „Ten odešel s ošklivým případem mravenčí práce, pane!“

„Kdo nesnáší teplo, ať neleze za kamna,“ zabručel Výsměšek. Věci se začaly poněkud zklidňovat a špičaté klobouky se začaly pomalu zvedat. Arcikancelářovy záchvaty většinou trvaly jen několik minut. Bylo by to mnohem příjemnější, kdyby nebylo skutečnosti, že mu zhruba v pětiminutových intervalech něco náhle připomnělo to, co považoval za děkanovu černou zradu. Děkan se totiž ucházel o nové místo na jiné univerzitě, které si zcela prozaicky našel v inzertní části novin, uspěl, a tak odešel. Tak se ovšem mágský šlechtic nechová. Nosedne si před skupinu obchodníků s textilem, zelinářů a ševců (to všechno jsou samozřejmě skvělí lidé, o tom není pochyb... é... sůl země a tak dále... ale přesto...), aby se dal posoudit a ohodnotit jako nějaký čistokrevný teriér (určitě mu počítali i zuby!). Neudělal nic jiného, než že zradil celé mágské bratrstvo, to udělal –

Na chodbě se ozvalo skřípění koleček a všichni

mágové se v očekávání napřímili. Dveře se otevřely dokořán a dovnitř vjel první přeplněný vozík. Všechny pohledy se zaostřily na služebnou, která ho tlačila, a zazněla řada vzdechů. Pak zazněla řada dalších vzdechů, když mágové zjistili, že to není ta, kterou čekali.

Nebyla ošklivá. Dala by se nejspíše popsat jako domácký typ, a mluvíme tady o hezkém domově, čistém a spořádaném, s pnoucími růžemi kolem dveří, nápisem „Vítejte“ na rohožce a s jablečným koláčem v troubě. Jenže myšlenky přítomných mágů se v tomto okamžiku nepohybovaly kolem jídla, i když někteří z nich tak docela nevěděli proč.

Bylo to vlastně velmi příjemně vyhlížející děvče, i když její hrud' byla očividně navržena pro dívku o půl metru vyšší, ale tahle nebyla Ona.*

Mágové byli rozčarování, ale viditelně pookřáli, když se do místnosti pomalu vsunula celá karavana vozíků. Na pozvednutí nálady nebylo nic lepšího než malá svačinka ve tři ráno, to věděl každý.

Dobrá, pomyslel si Rozšafín Ctibum, aspoň jsme přežili večer, aniž se něco rozbilo. Rozhodně lepší než v úterý.

Lhostejně listoval knihou, pro případ, že by tam našel ještě nějaké vhodné rozptýlení.

V každé organizaci je známá skutečnost, že když je nutné rychle udělat nějakou práci, je třeba ji zadat

* Pozn. aut.: *Nechvalně proslulý profesor Gramatiky a jazykových úzů by to zřejmě opravil na „ona nebyla Ona“, což by způsobilo, že by profesorovi Logiky zaskočilo jeho pití.*

někomu, kdo už je maximálně vytížený. To se stalo příčinou mnoha vražd a v jednom případě i smrti jednoho staršího ředitele způsobené tím, že měl příliš často zasunutou hlavu v omezeném prostoru kartotéky.

Na NU byl tímto maximálně vytíženým člověkem Rozšafín Ctibum. Naučil se to mít rád. Tak především, většina prací, které mu byly zadány, vlastně žádnou práci nevyžadovala a většině starších mágů bylo jedno, když něco nebylo hotovo, pokud to nemuseli být oni, kdo to neudělal. Rozšafín Ctibum navíc většinou dokázal vymyslet různé drobné, ale efektivní systémy, jak ušetřit čas. Byl například velmi pyšný na systém, jímž vedl zápisy ze schůzek. Vymyslel ho ve spolupráci s Hexem, myslícím strojem univerzity, jehož užitečnost neustále vzrůstala. Podrobná analýza uplynulých minut spojená s Hexovou výjimečně dokonalou schopností prognostiky odhalila, že když se vezme v úvahu řada základních daných údajů, jako jsou běžné předměty jednání (což ovšem Rozšafín kontroloval), členové jednotlivých výborů, čas od snídaně do svačiny, čas od svačiny do oběda a tak dále, dá se ve většině případů zápis z jednání vyhotovit předem.

Vzato kol a kolem, byl si jistý, že v udržování základního kurzu NU, která si zvolila cestu přátelské, dynamické stagnace, odvádí více než svůj díl práce. Když si představil, jak by mohl vypadat kurz alternativní, cítil se za svou snahu udržovat věci tak, jak jsou, více než odměněn.

Jenže něco takového jako list knihy, který se obrátí sám od sebe, považoval Rozšafín Ctibum za ano-

málii. Zatímco kolem něj sílily zvuky povečeční před-
snídávky, uhladil stránku a pustil se do čtení.

Když se Julie konečně objevila v Noční kuchyni, byla by jí Gustýna s velkou chutí rozbila o její sladkou prázdnou hlavinku nějaký ten talíř. Rozhodně si dopřála to potěšení, že o tom velmi seriózně uvažovala, ale bylo zbytečné ztrácet nervy, protože cíl jejích úvah prakticky nevnímala, co si o něm myslí ostatní. Ne že by byla Julie zlá, bylo to prostě tím, že jí dělalo velké potíže vstřebat představu, že by na ni někdo mohl být nepřijemný.

Takže si Gustýna vystačila s klasickým: „Kdepak jsme byli? Paní Vidlákové jsem řekla, že se ti udělalo špatně a šla jsi domů. Tvůj otec si bude dělat hrozně starosti! A ostatním děvčatům se to nebude líbit.“

Julie klesla do židle pohybem tak půvabným, že málem zpíval.

„Šla jsem na fotbal, ne? Hele, hráli jsme s těma buzíkama v Šerošedý ulici.“

„Do tří do rána?“

„Ale to je přece v pravidlech! Hraje se, dokud neuplyne čas, nebo do prvního flastru, nebo prvního mrtvého.“

„A kdo vyhrál?“

„Nevim.“

„Ty nevíš?“

„Když jsme odcházeli, akorát se hádali o nějaký zranění hlavy. A kromě toho jsem šla s Jeníkem Vohnílkem, ne?“

„Měla jsem dojem, že ses s ním rozešla?“

„No... zatáh mi večeri, ne?“

„Neměla jsi s ním chodit. To není jedna z těch věcí, které bys měla dělat.“

„Jak to víš?“ zeptala se Julie, která někdy považovala otázky za odpovědi.

„Tak laskavě umyj nádobí, ano?“ řekla Gustýna. A já to po tobě budu muset udělat znovu, pomyslela si, když se její nejlepší přítelkyně loudavě vydala k dlouhé řadě velkých kamenných dřezů. Julie nádobí doopravdy nemyla, poskytovala mu jen něco jako lehký křest. Mágové nepatřili k těm zhýčkaným lidem, kteří by si všimli skvrny od zaschlého vejce, která na talíři zůstala od včerejška, ale paní Vidláková ji dokázala zahlédnout z vedlejší místnosti.

Gustýna měla Julii upřímně ráda, i když občas přemýšlela proč. Vyrostly a dospívaly spolu, to je pravda, ale Gustýnu vždy znovu překvapovalo, jak Julie, která byla tak krásná, že když procházela kolem, většina mužů byla nervózních a někteří mladší občas omdlávali, může být ve většině věcí tak... hloupá a nevzdělaná. Ve skutečnosti to byla Gustýna, kdo dospěl. Julií už si nebyla tak jistá; občas to vypadalo, jako kdyby spolu sice vyrostly, ale Gustýna dospěla za obě.

„Podívej, musíš trochu přitlačit, to je všechno,“ vyštěkla na Julii po několika vteřinách tichého namáčení a vzala Julii kartáč z dokonalé ruky. Když nakonec mastná voda odtekla do odpadu, pomyslela si: „Udělal jsem to zase. Dělán to pořád znovu a znovu. Po kolikáté už? Kdysi jsem si za ni dokonce hrávala s jejími panenkami!“

Pod Gustýninýma rukama získával talíř za talíř

řem oslnivý lesk. Nic neodstraní úporné skvrny jako potlačovaná zlost.

Jeník Vohnílek! pomyslela si. Bohové, vždyť páchne kočičí močí! Je to jediný kluk natolik hloupý, aby uvěřil, že má u Julie šanci. Jaká tragédie! S takovou postavou a ona si dává rande jen s úplnými idioty! Co by si beze mě počala?

Po tomhle krátkém rozruchu zapadla Noční kuchyně zpět do zaběhnutého režimu a ty, o nichž se mluvilo jako o „těch ostatních děvčatech“, se pustily do svých obvyklých prací. Je ovšem třeba říci, že většina z nich za sebou už poměrně dávno nechala dobu, kdy byly skutečně dívkami, ale byly to dobré pracovnice a Gustýna na ně byla pyšná. Paní Kolemplotná obsluhovala sýrové prkénko a celý početný sýrový sortiment jako skutečný mistr. Miluška a Ráchel, uváděné na výplatní listině jako zeleninařky, byly šikovné a pracovitě, a byla to právě Miluška, kdo přišel s oním úžasným předpisem na sýrové obložené chleby se šlehačkou a červenou řepou.

Každý znal svou práci dokonale. Každý *dělal* svou práci dokonale. Noční kuchyně byla spolehlivá a Gustýna milovala spolehlivost.

Měla domov, kam mohla jít, a dbala na to, aby tam alespoň jednou denně zašla, ale Noční kuchyně bylo místo, kde žila. Byla to její pevnost.

Rozšafín Ctibum upíral oči na stránku před sebou. Jeho mysl se naplnila ošklivými otázkami, z nichž první a nejošklivější byla jednoduchá: Existuje tady vůbec nějaká možnost, že by lidé přišli na to, že je to všechno moje vina? Ne. Výborně!

„Ehm, je tady něco, co jsme už taky velmi dlouho nedělali, arcikancléři,“ řekl a podařilo se mu mluvit naprosto lhostejně.

„No, a záleží na tom?“ obrátil se k němu Výsměšek a protáhl se.

„Je to tradice, arcikancléři,“ řekl Rozšafín vyčítavě. „I když bych si skoro troufl říci, že teď už je pomalu tradiční se tomu nevěnovat.“

„Tak to je fajn, nemyslíte?“ přikývl Výsměšek. „Jestliže můžeme udělat tradici z toho, nevěnovat se nějaké tradici, pak asi nemůže být ta původní tradice příliš tradiční, nemyslíte? A v čem je potíž?“

„Jde o odkaz arcikancléře Ochranky Vícevelkého,“ odpověděl mistr Starých tradic. „Díky Vícevelkého odkazu se Univerzitě velmi dobře daří. Vícevelcí byli velmi bohatá rodina.“

„Hmm. Ano, to jméno je mi nějak povědomé. Bylo to od něj hezké. A?“

„Hm, byl bych teď mnohem šťastnější, kdyby můj předchůdce věnoval některým tradicím poněkud větší pozornost,“ zasmušil se Ctibum, který věřil na to, že špatné zprávy se mají podávat po kapkách.

„Hm, byl *mrtvý*.“

„To ano. Možná bychom měli založit tradici pravidelné kontroly zdraví mistra Starých tradic, pane.“

„Co já vím, tak byl docela zdravý,“ odpověděl mu arcikancléř. „Akorát že byl mrtvý. Na mrtvého to byl opravdu zdravý člověk.“

„Zbyla z něj jen hromádka prachu, arcikancléři!“

„To ovšem není totéž, co být nemocný, když dovolíte,“ přel se Výsměšek, který věřil na to, že se člo-

věk nemá nikdy vzdávat příliš snadno. „Všeobecně řečeno, jeho stav byl stabilizovaný.“

Rozšafín odpověděl: „V té závěti je totiž jistý do-
datek. Na konci, tím malým písmem.“

„Ále... podívejte, Ctibume, já se nikdy těmi drob-
nými písmenky neunavuju.“

„Já ano, pane. Píše se tam ,... a bude tomu tak
dlouho, dokud se bude Univerzita prostřednictvím
svého týmu účastnit fotbalového turnaje, neboli zá-
bavy chudých mládenců.“

„Zábrany chudých mládenců?“ opakoval profesor
Neurčitě mlhavých studií jako ozvěna.

„To je absurdní!“ zvolal Výsměšek

„Absurdní, neabsurdní, arcikancléři, to je pod-
mínka odkazu.“

„Ale přestali jsme se těch věcí účastnit už před
léty,“ upozorňoval Výsměšek. „Divoké davy na uli-
cích, které se kopají, perou a ječí... a to byli hráči!
A řeknu vám jedno, přihlížející diváci se chovali sko-
ro stejně! V jednom mužstvu byly snad stovky mužů!
Ta hra může trvat celé dny! Proto byla ukončena.“

„Víte, ona nikdy jako taková vlastně zastavena
nebyla, arcikancléři,“ vmísil se jim do řeči starší pA-
sák. „My jsme to přestali hrát, to ano, a stejně tak
cechy. Přestalo se to považovat za hru pro gentle-
many.“

„Ať tak, nebo tak,“ trval na svém mistr Starých
tradic a přejížděl prstem po psaných řádcích strán-
ky, „takové jsou podmínky. Je tady celá řada dalších
podmínek. No nazdar. To je malér! No ne, to snad ne...“

Četl dál a rty se mu bezhlučně pohybovaly. Celá
místnost jako jediný muž natáhla krky.

„No tak! Ven s tím, člověče!“ zvolal Výsměšek.

„Raději bych si předtím rád ověřil několik věcí,“ prohlásil mistr Starých tradic. „Nerad bych vyvolal neopodstatněnou paniku.“ Znovu sklopil zrak ke knize. „No, ale tohle! To už je trochu –“

„O čem to mluvíte, člověče?“

„No, víte... ono to vypadá, jako kdyby... ale ne, to by nebylo fér, pokazit vám něčím takovým večer, arcikancléři,“ protestoval Rozšafín Ctibum. „Určitě to nečtu správně. To přece doopravdy nemůže znamenat – oh, nebesa! Dobří bohové...“

„No tak, Ctibume! Chtěl bych to slyšet v kostce! – Sem s tím!“ zavrčel Výsměšek. „Pokud se nemýlím, pak jsem arcikancléřem téhle instituce já! Rozhodně se to praví na té tabulce, kterou mám na dveřích.“

„To já samozřejmě vím, arcikancléři, ale bylo by ode mě velmi špatné, kdybych –“

„Vážím si toho, že mi nechcete zkazit pozdní večer, pane,“ zarazil ho Výsměšek, „ale já nebudu váhat pokazit vám celý den. Mějte to na mysli a konečně už vysypte, o čem to tady pořád mluvíte?“

„Hm, mohlo by se zdát, arcikancléři, že, ehm... Nepamatujete si někdo, kdy jsme se naposled zúčastnili té hry?“

„No?“ pozvedl Výsměšek obočí a rozhlédl se místností. „Někdo?“ Mágové si chvílku mumlali mezi sebou a tato nesrozumitelná porada nakonec došla k víceméně jednomyslnému závěru, že to bylo tak nějak před dvaceti lety plus mínus nějaký rok.

„Plus mínus kolik, ale přesně?“ zajímal se živě Rozšafín Ctibum, který takové situace nenáviděl.

„No, znáte to, řečeno tak nějak, asi kolem, možná přibližně odhadem. To je ono. Nejspíš. Znáte to.“

„Tak nějak asi přibližně odhadem? Možná nejspíš kolem?“ zamračil se Rozšafin Ctibum. „Nemohli byste být přesnější?“

„Proč?“

„Protože jestli Univerzita nehrála zábavu chudých mládenců posledních dvacet let nebo déle, přechází celé zbývající dědictví do rukou přežívajících potomků arcikancléře Vícevelkého.“

„Ale ta hra je úředně zakázaná, člověče!“ trval na svém arcikanclář.

„No, víte, ne tak docela. Ne jako taková. Je všeobecně známé, že lord Vetinari ji nemá rád, ale pokud to dobře chápu, pak kdyby se ta hra uspořádala mimo střed města a omezila se na vedlejší ulice, Hlídka by dělala, že nic nevidí. Každému je totiž jasné, že hráčů, jejich fanoušků a přihlížejících diváků bude mnohokrát víc, než kolik má Hlídka policistů na výplatní listině. Předpokládám, že pro policisty by bylo mnohem jednodušší zamhouřit oko, než si dát rozbít nos.“

„To byla velmi hezká opisná fráze, pane Ctibume,“ řekl Výsměšek. „Opravdu jste mě překvapil.“

„Děkuji vám, arcikancléři,“ přikývl Ctibum. Měl tu frázi z úvodníku *Kometry*, kterou mágové neměli příliš v lásce, protože to, co řekli, buď nevytiskla, nebo to naopak vytiskla až s nepřijemnou přesností.

Povzbuzen dodal: „Měl bych ještě upozornit na to, že podle zákonů NU na tom zákazu vůbec nezáleží. Považuje se za samozřejmé, že mágové si takového zákazu nebudou všímat. Nejsme subjektem obyčejného občanského práva, pane.“

„Samozřejmě. Ale přesto je všeobecně vhodné uznávat civilní správu,“ zabručel Výsměšek. Mluvil teď jako člověk, který velmi pečlivě volí slova, vybírá je tak opatrně, že některá z nich, metaforicky řečeno, vytahuje jen proto, aby si je mohl lépe prohlédnout na denním světle.

Mágové přikyvovali. Oni slyšeli tohle: „Vetinari možná má své drobné slabůstky, ale je to nejpříčetnější muž, jaký seděl na trůně za celá staletí, nechává nás na pokoji a jeden nikdy neví, co všechno má v rukávu.“ Proti tomu se nedalo nic namítat.

„Tak dobrá, Ctibume, co navrhuje?“ obrátil se arcikancléř znovu k mistru Starých tradic. „Vím, že se na mě v poslední době obracíte s nějakým problémem jen tehdy, když už máte vymyšlené nějaké řešení. Já to respektuji, i když mi to připadá trochu zvláštní. Víte o nějakém způsobu, který by nás dostal z téhle kaše?“

„Myslím, že ano, pane. Myslím, že bychom mohli tak nějak sestavit mužstvo. Nikde se nemluví o vítězství, pane. Musíme jen hrát, to je všechno.“

U kotlů s voskem bylo vždycky nádherně teplo. Bohužel, bylo tam vždycky i velmi vlhko, hlučno a vládl tam zmatený chaos. To kvůli tomu, že pod stropem procházely silné svazky obrovských trubek ústředního vytápění a teplovodního rozvodu Neviditelné univerzity. Byly zavěšeny v pravidelných vzdálenostech na silných kovových obručích a vykazovaly větší či menší netěsnosti. Jenže to byl jen začátek. Vedly tam také rozměrné roury sloužící k vyrovnávání rozdílů šlodu v prostorách celé Univerzity,

trubka omezovače toku antropických částic, která v posledních dnech nefungovala, jak by měla, trubky ventilací, které fungovaly špatně, protože osel onemocněl, a velmi prastaré potrubí, které bylo jediným pozůstatkem nešťastného pokusu předchozího arcikancléře zavést na univerzitní půdě komunikační systém, který by využíval cvičených kosmanů. V jistých denních časech začaly všechny ty trubky vydávat symfonii chrchlání, bublání, zurčení, poněkud znepokojivého, až živočišného sténání a kvílení a občas také těžko popsatelný kovově kvákavý zvuk, který proletěl všemi podzemními podlažími.

Všeobecná povaha ad hoc * sestavené konstrukce celého systému byla ještě zesílena tím, že jako ústupek hospodárnosti byla rozměrná kovová potrubí omotána starými hadry, které byly připevněny provázky a kusy drátů. Vzhledem k tomu, že některé ze zmíněných hadrů kdysi bývaly mágskými oděvy, a ať se snažíte sebevíc a dřeťe je při praní jakkoliv dlouho a energicky, nikdy z nich nevyperete všechna zaklínadla, občas z téhle zvláštní izolace tryskaly malé spršky pestrobarevných jiskřiček a tu a tam vypadl pingpongový míček.

Navzdory všemu se Sráž cítil mezi nádržemi doma. Bylo to zvláštní, tam nahoře, na ulicích, se mu lidé posmívali, pokřikovali na něj, že se nenarodil,

* Pozn. překl.: *Tento latinský výraz se obvykle překládá jako „sestavený/existující pouze k tomuto účelu/pro tento případ“, ale já osobně bych to tady interpretoval spíše jako „trestuhodně/do nebe volajícím způsobem riskantní/všeobecnou bezpečnost ohrožující“.*

ale že ho uvařili v kádi. I když mu reverend Ovísek vysvětlil, že je to nesmysl, tiše bublající vosk k mladíkovi promlouval. Cítil se tady v oáze míru.

Teď se o nádrže staral on. Šmidlín to nevěděl, protože ten se málokdy unavoval tím, aby zašel dolů. Haštal to samozřejmě věděl, ale protože za něj Sráž dělal jeho práci, znamenalo to, že on může věnovat mnohem více času kopání do plechovek na nějakém velkém smetišti a být šťastný. Názory ostatních okapalů, natož máčelů nebyly důležité. Když jste pracovali u nádrží, znamenalo to, že co se mínění pracující veřejnosti týče, že jste hlouběji než na dně. Znamenalo to, že když jste dopadli na dno popelnice, pořád ještě jste zrychlovali a zabořili jste se hluboko pod něj. Znamenalo to, že už nemáte ani charisma, které by vám umožňovalo žít se jako žebrák. Znamenalo to, že před něčím utíkáte, možná před samotnými bohy nebo vlastními démony. Znamenalo to, že když zvednete hlavu, uvidíte vysoko nad sebou ty poslední odpadky společnosti. Takže bude lepší zůstat tady dole v teplém přišeří, s dostatkem jídla, za hranicemi nepříjemných setkání a, dodal si Sráž v duchu, bez bití.

Ne, máčelové nepředstavovali žádný problém. Když to šlo, dělal pro ně to nejlepší, co mohl. Sám život je skřípl tak tvrdě, že jim nezbylo dost sil skřípnout někoho jiného. To bylo ku prospěchu věci. Když lidé zjistili, že jste skřet, mohli jste očekávat jen potíže.

Vzpomínal na slova, která na něj pokřikovali lidé ve vesnicích, když byl malý. Po slovu pak obvykle následoval kámen.

Skřet. Bylo to slovo, které na sobě neslo náklad plného vozu věcí, zavazadel a zátěží. Nezáleželo na

tom, co jste řekli nebo udělali, ten vůz vás nakonec vždycky dohonil a přešel. Ukázal jim věci, které postavil, a vzápětí už je rozbíjely kameny, vesničané se na něj snesli jako smečka lovcích ostržů a ječeli na něj další slova.

To přestalo toho dne, kdy reverend Ovísek skromně a tiše přijel do města, pokud se ovšem dá malý houf chatrčí a jedna ulice tvořená udupaným blátem nazývat městem, protože on s sebou přivezl... odpuštění. Jenže toho dne nestál nikdo o to, aby mu bylo odpuštěno. V temnotě na své matraci tiše skučel troll Malta, který byl plný nářezu, švarcu, slízu a sesouváku, pročez byl v takovém stavu, že by mu z nosu vyletovaly kovové piliny, kdyby s ním Sráž nezatrásl.

Sráž si zapálil novou svíčku a roztočil svůj doma vyrobený přístrojek na nanášení vosku. Ten se spokojeně rozvrčel a plamen svíčky se položil téměř vodorovně. Věnoval své práci velkou pozornost. Dobrý okapal nikdy neotáčel svíčkou, když na ní pracoval. Neupravené svíčky, ty v surovém stavu, abychom tak řekli, jen výjimečně odkapávaly jinak než jedním směrem, a sice tím, kterým táhl průvan. Nebylo divu, že měli mágové rádi ty svíčky, které upravil Sráž. Ve svíčece, která jako by odkapávala všemi směry současně, bylo něco magicky znepokojujícího. Taková svíčka dovedla člověka vyvést z míry.*

* Pozn. aut.: *Zdálo by se, že je trochu extravagantní, když instituce jako NU zaměstná profesionálního okapala. Nic není pravdě vzdálenější. Žádný tradiční mág hodný svého špičatého klobouku by nedokázal pracovat ve svitu čisté, hladké... troufneme si dokonce říci panensky nepokapané svíce. To by nevypadalo dobře. Veškerá*

Pracoval rychle a odkládal právě do přenosového košíku devatenáctou skvěle okapanou svíci, když zaslechl chřestění plechovky, která se kutálí po kamenné dlažbě chodby.

„Dobré ráno, pane Haštale,“ řekl, aniž zvedl hlavu od práce. O chvíli později přistála plechovka přesně před ním. Dopadla na plechové dno s přesností posledního kousku skládačky, který zapadl na své místo, a zůstala stát.

„Jaks věděl, že jsem to já, Skřěto?“

„Ten váš leitmotiv, pane Haštale. A dal bych přednost oslovení Sráž.“

„A kerej že to motiv má bejt?“ ozval se mu hlas za zády.

„To je opakované hudební téma nebo akordy spojené s konkrétní osobou nebo místem, pane Haštale,“ odpověděl Sráž a opatrně vložil do košíku další dvě teplé svíce. „Mluvil jsem o vaší lásce ke kopání do plechovek. Zdá se, že jste dobré myslí, pane. Jaký jste měl den?“

„Co že to jsem?“

„Požehnala Fortuna Šerošedé ulici?“

atmosféra by byla ta tam. A kdyby se stalo něco takového, nešťastný mág by si začal hrát s vypálenými sirkami a narovnanými sponkami na papír, jak to lidé obvykle dělají, aby vytvořil umělé kanálky ve vosku a rozložil kapky stejnoměrně, jak to příroda původně zamýšlela. Jenže něco takového doopravdy nikdy nefunguje a věc nevyhnutelně končí tím, že vosk potřísní všechno včetně koberce a mág si podpálí roucho, nebo dokonce vousy. Bylo proto rozhodnuto, že dobře okapaná svíce je záležitost pro okapala.

„O čem to žvaníš?“

Sráž se rychle poněkud stáhl, bylo nebezpečné vyčnívat z normálu, nebýt vstřícný, nebýt opatrný. „Vyhrál jste, pane?“

„Houby. Zase to nevyšlo. Plejtvání časem, fakticky. Ale byl to takovej přátelák. Nikdo neumřel.“ Haštal se podíval na košík plný realisticky okapaných svíček.

„Vidim, žes těch srágor zase naflákal požehnanou votýpku, mladej!“ řekl laskavě.

Sráž znovu zaváhal, a pak velmi opatrně prohlásil: „Takže vzdor poněkud skatologickému* vyjádření souhlasíte s početným, i když blíže nespecifikovaným počtem voskovic, které jsem pro vás okapal?“

„Do prkenný vohrady, a todle zase mělo bejt co, Skřěťo?“

Sráž v hlavě zoufale hledal nějaký přijatelný překlad. „Udělal jsem to dobře?“ zkusil.

Haštal ho poplácal po zádech. „Jasňačka! Skvělá práce! Frajeřina! Ale musíš se naučit trochu líp mluvit, jasný? Tam, co já chodim, bys nevydržel ani pět minut. Nejspíš by tě hned někdo uzemnil půlkou cihly.“

Sráž se soustředil. „Řekl... řek bych, že něco takové... výho už se stalo,“ odpověděl.

„Nikdy jsem nedokázal pochopit, proč kolem toho lidi nadělaj takovej humbuk,“ prohlásil Haštal vel-

* Pozn. překl.: *Abych vám ušetřil hledání, hledal jsem sám a ve slovníku cizích slov jsem našel, že skatologie je cizí výraz, který se dá do češtiny převést jako výkatalogie.*

komyslně. „Tak jsme tady měli všechny ty války, no. A co? Bylo to bůhví kdy a bůhví jak daleko, no ne, a ne že by trollové a trpaslíci byli lepší než vy, že jo? Teda, to jako myslím skřety. A vo čem to všechno bylo? Prostě ste lidem podřezávali krky a kradli věci. To je tady ve městě v některých uličkách docela civilizovaný chování.“

„Asi ano,“ pomyslel si Sráž. Když Divoký Überwald pohltila temná válka, nikdo nemohl zůstat neutrální. Možná, že tam bylo opravdu to pravé zlo, ale, a to je zvláštní, vždycky bylo na té druhé straně. Možná to bylo nakažlivé. Došlo jaksi k tomu, že ve všech zmatených historických příbězích, které se zpívaly nebo vyprávěly, byli právě skřeti popsáni jako zlí zbabělci, kteří sbírali maz z vlastních uší a vždycky byli na straně protivníka. No ano, a když pak přišel čas sepsat ty příběhy, tak jeho lidé neměli ani tu tužku.

Usmívej se na lidi. Měj je rád. Snaž se jim vycházet vstříc. Buduj si mezi nimi užitečné postavení. Měl Haštala rád. Byl dobrý v tom, mít rád lidi. Když jste měli lidi opravdu rádi, mívali na oplátku sklony mít rádi vás. Každá troška byla dobrá.

Sráž si pomyslel, že Haštalovi je historie opravdu lhostejná. Navíc si Haštal rychle uvědomil, že se vyplatí chránit někoho, kdo nejen že dokáže žít u kotlů, aniž se pokouší jíst vosk, ale udělá za vás i většinu práce, a když už se o tom mluví, tak mnohem lépe, než měl chuť udělat on sám. Kromě toho, byl více než přirozeně líný, snad s výjimkou toho, kdy došlo na kopanou, a jakýkoli fanatismus vyžadoval nemalé úsilí. Haštal procházel životem jako loukou plnou petrklíčů.

„Hledal vás tady mistr Šmidlín,“ oznámil mu Sráž.
„Vyřídil jsem to.“

„Tak jo,“ přikývl Haštal, a to bylo všechno. Žádné otázky. Sráž Haštala miloval.

A teď tam Haštal stál, jako kdyby se pokoušel Sráže pochopit.

„Hele, ty, víš co?“ řekl pak najednou. „My dva teď zaskočíme nahoru, do Noční kuchyně, a dáme lehkou snídani, co ty na to?“

„Prosím, to ne, pane Haštale,“ odpověděl spěšně Sráž a málem upustil svíčku. „Myslím, že to není dobrý nápad, pane.“

„Ale di, kdo myslíš, že se o tom doví? A je tam jedna taková tlustá holka, která fantasticky vaří. Nejlepší žrádlo, jaký jsi kdy vokoštoval.“

Sráž zaváhal. **Vždycky s nimi musíš souhlasit, vždycky buď užitečný, vstřícný a nikdy nikoho nesmíš vystrašit.**

„No, tak dobře, já s vámi půjdu,“ přikývl nakonec. Na leštění pánví něco je. Když leštíte velkou pánev a vzteky tlačíte tak, že v ní za chvíli vidíte vlastní tvář, a laskáte při tom myšlenku, že tou pánví někoho praštíte po hlavě, má to něco do sebe. Když Haštal vystoupil po schodech z podzemí, políbil ji na krk v zátylku a vesele zahlaholil: „Těbůh, zlatíčko, copak nám dnes v noci zbylo dobrého?“ Na to Gustýna vážně neměla náladu.

„Pro takové, jako jsi ty, Haštale Nejspíši, nic,“ odpověděla mu a odstrčila ho pánví, „a ty svoje ruce by sis měl raději rychle strčit do kapes.“

„Takže ty jsi fakt neschovala svědkovi svého budoucího manžela vůbec nic?“

Gustýna si povzdechla. „V ohřívací troubě je zapečená kapusta s brambory, a jestli tě někdo chytí, já tě neznám,“ řekla.

„Přesně to správný jídlo pro chlapa, co makal celý den jako votrok!“ Důvěrně ji poplácal a vykročil k troubám.

„Ty jsi zase byl na fotbale!“ vyštěkla za ním Gustýna. „Jsi vždycky na fotbale! A tomu ty říkáš práce?“

Mladík se zasmál a Gustýna obrátila pozornost k jeho společníkovi, který rychle ustoupil, jako by její pohled dokázal proniknout i tou nejsilnější zbrojí.

„A taky byste se měli, hoši, umýt, když se rozhodnete vydat se sem nahoru,“ pokračovala, ráda, že má před sebou konečně někoho, kdo se na ni svůdně neušklíbá a neposílá jí polibky. „Tady se totiž připravuje jídlo!“

Sráž polkl naprázdno. Tohle byl nejdelší rozhovor, který kdy vedl se ženou, s výjimkou lady a slečny Železdravé, a to neřekl ani slovo.

„Ujišťuji vás, že se koupu pravidelně,“ zaprotestoval.

„Ale vždyť jste šedý!“

„No, někteří lidé jsou černí a jiní lidé jsou bílí,“ odpověděl Sráž, skoro v slzách. Oh, proč jenom on, hlupák, opustil bezpečí nádrží? Tam dole to bylo příjemné a jednoduché a taky tam bylo ticho, když Malta právě nebyl na kysličníku železitém.

„Ale tak to není. Vy přece nejste zombie, že ne? Víím, že ty se snaží ze všech sil, a nikdo přece nemůže za to, jak zemřel, ale nestojím o to, zažít znovu všechny ty nepříjemnosti. Každému se může stát, že pro

něco ztratí hlavu, ale škvařit se v kotli? To asi není to pravé.“

„Já jsem živý, slečno,“ zněla bezmocná odpověď.

„Ano, ale živý *co*, to bych ráda věděla.“

„Jsem skřet, slečno.“ Než to řekl, na okamžik zaváhal. Znělo to jako lež.

„Myslela jsem, že skřeti mají rohy,“ Gustýna naklonila hlavu ke straně.

„Jenom ti dospělí, slečno.“ To byla sice pravda, ale platilo to jen pro některé skřety.

„Nechystáte se udělat nějakou ošklivost, že ne?“ pokračovala Gustýna a zamračila se.

Tohle ale rozklíčoval jako informační grimasu; řekla mu, co chtěla, a teď už to byla spíše hra, aby ukázala, kdo tady šéfuje. A šéfové si mohou dovolit být velkomyslní, zvláště když vypadáte trochu vystrašeně a dáváte najevo, že na vás udělali dojem. Zabralo to.

Gustýna řekla: „Haštale, podej panu...?“

„Sráž,“ představil se Sráž.

„Podej panu Srážovi také trochu té zapékané kapusty, ano? Vypadá napůl mrtvý hlady.“

„Mám velmi rychlý metabolismus,“ sdělil jí Sráž.

„To mi vůbec nevadí,“ zavrtěla Gustýna hlavou, „pokud to nebudete předvádět na veřejnosti. Mám dost své –“

Za zády se jí ozvala rána.

Haštal upustil talíř naložený zapékanou kapustou. Stál jako zkamenělý a zíral na Julii, která mu oplácela pohled s výrazem hlubokého znechucení. Nakonec řekla hlasem, který zněl, jako když se sypou perly: „Tak už ses vynadíval? Tedy, ty máš nervy,

přijít si sem takhle s tím hadrem kolem krku! Každý ví, že vy z Šerošedé jste srágory. Brzlík by nedokázal míč do sítě donést ani v rukách!“

„Jo? Dobrá, ale slyšel sem, že ti z Parlamentní vás minulý týden pěkně převálcovali. Parlamentáci! A o těch každéj ví, že je to spolek starejch bab!“

„No jasně, nic jinýho na to říct neumíš! Ale předevírem pustili z Pakráce Skobu Pišdokopce. Uvidíme, jak se vám, Šeráci, bude líbit, až vás pěkně převálcuje!“

„Starej Skoba? Pch! Jen ať klidně nakráčí! Kolem toho budem klidně pobíhat dokolečka a stačíme na to klusem –“

Gustýnina velká pánev s třeskem dopadla na pláty sporáku. „Tak to už stačilo, vy dva! Mám to tady do rána uklidit a nestojím o to, aby mi to tady ještě špinil ten váš hnusný fotbal, slyšíte? Ty tady počkej, holčičko, a ty, Haštale Nejspíši, ty zmiz zpátky do svého sklepa. A ten talíř tady chci mít zítra večer čistě umytý, jinak si hledej někoho jiného, u koho si vyžebráš své jídlo, jasně? A toho kamarádíčka si vezmi s sebou. Ráda jsem vás poznala, pane Sráži, ale byla bych raději, kdybyste se pohyboval v lepší společnosti.“

Odmlčela se. Sráž vypadal tak ztracený a popletený. Bohové mi pomáhejte, už zase se měním na svou vlastní matku. „Ne, počkejte,“ dodala, sehnula se, otevřela jednu z nahřívacích trub a vytáhla další velký talíř. Kuchyň naplnila vůně pečených jablek. „Tady ode mě máte takový malý pozdrav, pane Sráži. Než se ztratíte, potřebujete trochu vykrmit. A neunavujte se dělením s tím budižkničemu Haštalem,

protože to je známý nenasyta a chtivec, to vám řekne každý. A teď se musím pustit do uklízení, a pokud mi vy dva nechcete pomoci, tak ven z mé kuchyně! Aha, a *ten* talíř chci samozřejmě taky nazpět!“

Haštal chytil Sráže za rameno. „Pojď, slyšels, co řekla.“

„Ano, ale mně by nevadilo pomoci jí s –“

„Jdeme!“

Sráž ze sebe stačil vypravit „Mnohokrát vám děkuju, slečno,“ a už ho Haštal táhl dolů po schodech.

Gustýna se dívala, jak odcházejí, a skládala při tom pečlivě hadr, kterým brala horké nádobí.

„Skřeti,“ řekla po chvílce zamyšleně. „Už jsi někdy předtím viděla skřeta, Lio?“

„Cože?“

„Už jsi někdy viděla skřeta?“

„Ne-e.“

„Myslíš si, že je to vážně skřet?“

„Cože?“

„Pan Sráž. Řekla bys, že je to skutečně skřet?“ pokračovala Gustýna tak trpělivě, jak jen dokázala.

„Jestli, tak nějak ej fajnovej. Teda... mluví, jako kdyby četl knížky a tak.“

Jak Gustýna věděla, takový postřeh u Julie představoval výsledek špičkové detektivní práce. Obrátila se a ke svému úžasu zjistila, že sama Julie něco čte, nebo přinejmenším soustředěně zírá na psaná slova. „Co to máš?“ zeptala se.

„Jmenuje se to *Tvůj glanc*. Je to o tom, co dělají důležitý lidi.“

Začala listovat brožurkou a Gustýna nahlédla přítelkyni přes rameno. Pokud to mohla posoudit, tak

se všichni důležití lidé usmívali stejně a měli na sobě oblečení naprosto nevhodné pro tohle roční období. „A proč jsou tak důležití?“ zeptala se. „Protože jsou v tom časopise?“

„Taky jsou tady Módní stránky,“ odpověděla jí Julie v mírné defenzivě. „Hele, tady se říká, že tuhle sezónu je v módě mikroužková zbroj z chromu a mědi.“

„To jsou stránky pro trpaslíky,“ povzdechla si Gustýna. „Tak pojd', posbírej si své věci a já tě doprovodím domů.“

Když čekali na koňbus, Julie stále ještě četla. Její náhlá náklonnost k tištěnému textu dělala Gustýně starosti. To poslední, o co Gustýna stála, bylo, aby se její přítelkyni do hlavy dostaly nějaké podivné nápa-
dy. V Juliině hlavě bylo tolik místa, že by se odrážely sem a tam a mohly by natropit vážné škody. Gustýna sama četla jeden ze svých laciných románů, zabalený do stránky z *Komety*. Četla tak, jak jedí kočky, kradmo a nenápadně, jako by byla raději, kdyby si toho nikdo nevšímal.

Zatímco se koňský potah kolébal k Dollyiným se-
strám, vytáhla si z kabelky šátek a napůl nepřítomně si ho omotala kolem zápěstí. Osobně nenáviděla fotbal a všechny ty násilnosti, které ho provázely, ale bylo důležité být jeho součástí. Když jste nebyli, zvláště po nějakém velkém zápase, mohlo vás to ohrozit na zdraví. Bylo důležité ukázat v domácím rajónu správné barvy. Bylo důležité zapadnout.

Z nějakého důvodu však tahle úvaha obrátila její myšlenky ke Srážovi. Byl tak zvláštní. Dost ošklivý, ale přitom čistý. Voněl mýdlem a zdál se nervózní. Bylo na něm něco...

Atmosféra v Mágorlíku byla ledová jako tající sníh.

„To nám tady říkáte, pane Ctibume, že bychom měli přihlásit mužstvo do hry pro rvače, hulváty a kriminálníky?“ ujišťoval se profesor Neurčitě mlhavých studií. „Ale to je nemožné!“

„Nepravděpodobné ano. Nemožné? To ne,“ odpověděl Rozšafín Ctibum unaveně.

„Zcela jistě nemožné!“ přidal se starší pAsák a kývl na profesora. „To bychom si vyměňovali kopance s lidmi ze stok!“

„Můj dědeček vsítil dva góly v mači proti Šerošedé,“ ozval se Výsměšek tichým, suchým hlasem. „V těch dnech se málokomu snilo o tom, že by dali gól jediný. Mám dojem, že největší počet gólů, které zaznamenal jeden člověk, byly čtyři. A to byl samozřejmě David Nejspíš.“

Nastala tichá chvíle spěšné reorganizace myšlení a proškrtávání zásad.

„Hm, no ano, samozřejmě, to byly *jiné* časy,“ ozval se pak starší pAsák a hlas měl najednou sladký jako sirup. „Jsem si jistý, že se té rozpustilé hry v zájmu všeobecného veselí tu a tam účastnili dokonce i zkušení a ctihodní řemeslníci.“

„No, jestli narazili na mého dědu, tak si moc leg-race neužili.“ Výsměšek se mírně ušklíbl. „Byl to zápasnický šampion. Porážel lidi v aréně za peníze, a když došlo v některé krčmě k opravdu nebezpečné rvačce, posílali pro něj, aby ji rozehnal. Samozřejmě... v jistém smyslu se rvačka tím pádem stala ještě nebezpečnější, ale to už se většina zápasících pravidelně přesunula na ulici.“

„On vyhazoval lidi z budov?“

„Jasně. Ale byl při tom slušný. Většinou to bylo z přízemí a vždycky před tím nejdříve otevřel okno. Byl to velmi jemný člověk, jak jsem slyšel. Na životí si vydělával tím, že vyráběl hrací skříňky, velmi dokonalé, dostal za ně několik cen. Byl naprostý abstinents, abyste věděli, a dost pobožný. Ty zápasy a rvačky, to byla jen taková okrajová záležitost. Vím zcela jistě, že nikdy neutrl nic, co by se nedalo znovu přišít. Po všech stránkách moc slušný člověk. Naneštěstí jsem se s ním nikdy nesetkal. Vždycky jsem si přál, abych měl na starého pána nějakou památku, nějakou věcičku, která by mi ho připomínala.“

Všichni přítomní jako jeden mág sklopili pohled k Výsměškovým obrovským rukám. Měly velikost pánví. Zapraskal klouby a ozvěna praskotu se odrazila od stěn.

„Pane Ctibume, to znamená, že nám stačí utkat se s nějakým jiným mužstvem a prohrát?“ obrátil se k Rozšafínovi.

„Přesně tak, arcikancléři,“ přikývl Rozšafín. „Prosťte tu hru pustíme.“

„Ale když prohrajeme, to znamená, že lidé uvidí, jak jsme nevyhráli, není to tak?“

„Ano, to je pravda.“

„V tom případě bych ale řekl, že bychom měli vyhrát, nemyslíte?“

„Tedy vážně, Vzoromile, to už zachází trochu daleko,“ zasmušil se starší pAsák.

„Prosím?“ pozvedl Výsměšek obočí. „Mohl bych vám všem připomenout, že arcikancléř této univer-

zity je, podle univerzitního řádu, prvním mezi sobě rovnými?“

„Jistě.“

„Výborně. Dobrá, tak to jsem já. Podstatné je to slovo *první*. Vidím, že si něco píšete do svého notýsku, pane Ctibume?“

„Ano, arcikancléři. Snažím se zjistit, jestli bychom se neobešli bez toho odkazu.“

„Skvěle, člověče,“ přikývl starší pAsák a vrhl vzdorný pohled na arcikancléře. „Věděl jsem, že není důvod propadat panice.“

„Jsem opravdu rád, že vám mohu oznámit, že vyjdeme docela dobře a nebudeme muset prakticky nijak zvlášť omezovat výdaje,“ pokračoval Rozšafín.

„No, prosím,“ pookřál starší pAsák a vrhl na prvního mezi rovnými triumfální pohled, „vidíte, co se stane, když prostě nepropadneme panice?“

„Jistě,“ přikývl Výsměšek. S pohledem upřeným na staršího pAsáka dodal, „pane Ctibume, byl byste tak laskav a objasnil nám ostatním, co *prakticky* znamená to vaše „prakticky nijak zvlášť“?“

„Ten odkaz je v podstatě renta,“ odpověděl Ctibum, zatímco stále psal. „Můžeme užívat poměrně vysokou částku z velmi prozíravých investic arcikancléře Vícevelkého, ale nemůžeme sáhnout na základní jmění. Přesto jsou ty příjmy dost velké na to, aby pokryly – omlouvám se, pokud nebudu naprosto přesný – osmdesát sedm celých a čtyři desetiny procenta ročního účtu za potraviny.“

Trpělivě čekal, dokud neustal všeobecný křik. Je opravdu zvláštní, pomyslel si, že většina lidí nedoká-

že protestovat proti číselným údajům jinak než otřepaným „musí v tom být chyba!“

„Jsem si jistý, že kvestor s těmi výpočty souhlasit nebude,“ prohlásil starší pAsák s kyselým výrazem.

„To je pravda,“ přikývl Rozšafín, „ale to jen proto, že desetinnou čárku považuje za obtížný hmyz.“

Akademici se rozhlédli jeden po druhém.

„A kdo se teď vlastně stará o naše finanční záležitosti?“ nadhodil Výsměšek.

„Od minulého měsíce? Já,“ přiznal se Rozšafín, „ale budu jen rád, když budu moci tuhle zodpovědnost předat prvním dobrovolníkovi, který se přihlásí.“

To zabralo. Zabralo to vždycky, bohužel. „V tom případě,“ pokračoval v náhlém tichu, „jsem vypracoval, s přihlédnutím ke kalorickým tabulkám, režim, podle kterého každý muž ústavu dostane tři výživná jídla denně –“

Starší pAsák se na něj nevěřícně zadíval. „Tři jídla? *Tři jídla?* Co za člověka si dává tři jídla denně?“

„Každý člověk, který si jich nemůže dovolit devět,“ odpověděl mu Rozšafín suše. „Můžeme ještě více zhodnotit naše peníze, když se zaměříme na zdravou dietu z obilovin a čerstvé zeleniny. To by nám umožnilo stále ještě si ponechat na sýrovém stole výběr alespoň tří základních druhů sýrů.“

„Tři sýry, to není výběr, to je utrpení!“ ohradil se lektor Zaniklých run.

„Nebo budeme muset sehrát ten fotbalový zápas, gentlemani,“ prohlásil Výsměšek a spokojeně zatleskal rukama. „Jediný zápas. To je všechno. Jak moc by nám to mohlo ublížit?“

„Asi jako pěst s boxerem, kterou dostanete do obličeje?“ zavrčel profesor Neurčitě mlhavých studií. „Při takových hrátkách občas někdo někoho zadupe do dláždění!“

„Kdyby všechno zklamalo, najdeme dobrovolníky v oné bezedné studnici studentstva,“ uvažoval nahlas Výsměšek.

„Možná by to lépe vystihovalo slovo márnice.“

Arcikanclér se pohodlněji usadil ve svém křesle. „Co dělá mága mágem, gentlemani? Obratnost v magii? Jistě, to každopádně, ale my, co sedíme kolem tohoto stolu, dobře víme, že pro člověka se správným myšlením není nic těžkého takovou obratnost získat. Ona to původně ani žádná magie nebyla. Dobré nebe, vždyť to dokážou i ty čarodějky! Jenže k tomu, aby někdo magii mohl používat, je zapotřebí jisté myšlení, které dokáže proniknout trochu hlouběji do podstaty světa a do systému, jak funguje, do toho, jak jeho křivolaký běh ovlivňuje osudy lidstva, a tak dále a tak dále. Krátce řečeno, měly by to být osoby, které si dokážou spočítat, že zaručená výtečná ze zkoušek stojí za krátkodobý risk a za možnost, že párkrát přeleští dláždění obličejem.“

„To nám tady vážně navrhuje, abychom někomu dali zkoušku jen za obyčejnou fyzickou zdatnost?“ ujišťoval se profesor Neurčitě mlhavých studií.

„Ne, samozřejmě nic takového. Já zcela vážně navrhuji, abychom někomu dali zkoušku za výjimečnou tělesnou zdatnost. Mohl bych vám připomenout, že jsem za tuhle univerzitu pět let vesloval, a tak jsem si vysloužil přezdívku Hnědý?“

„Zajímalo by mě, k čemu vám to bylo dobré?“

„No... mám teď na dveřích napsáno ‚Arcikanclér‘, hm? Vzpomínáte si proč? Školní rada se tenkrát rozhodla, že nadešel správný čas na to, aby v čele školy stanul člověk, který není hloupý, šílený ani mrtvý. Jistě, ani jedna z těch věcí není v normálním slova smyslu žádnou kvalifikací, ale já si občas říkám, že ty zkušenosti s vedením, taktikou a kreativními podvody, které jsem se naučil na řece, stály na mé straně. A tak jsem se za své hříchy, které si sice nepamatuji, ale musely být opravdu velmi odporné, dostal na první místo užšího výběru kandidátů, v němž byl jediný kandidát. Byly to skutečně tři sýry, pane Ctibume?“

„Ano, pane.“

„Jen jsem se ujišťoval.“ Výsměšek se naklonil kupředu. „Navrhuji, abychom dnes ráno... oprava, dnes během dopoledne informovali Vetinariho s plnou rozhodností o tom, že Univerzita má v úmyslu začít znovu hrát fotbal. A tento úkol připadá mně, protože jsem prvním mezi rovnými. Pokud by ovšem některý z vás toužil po tom, zkusit štěstí v Oválné kanceláři, stačí jen říci.“

„Určitě nás bude podezírat. Bude si myslet, že za tím něco je,“ upozorňoval profesor Neurčité mlhavých studií.

„Ten podezírá každého. Proto je pořád ještě Patricijem.“ Výsměšek vstal. „Prohlašuji tuhle schůz... – tuhle prodlouženou svačinu... – za ukončenou. Pane Ctibume, pojďte laskavě se mnou.“

Rozšafín mu spěšně vykročil v patách. Knihy si tiskl na prsa a děkoval bohům za příležitost opustit Mágorlík dříve, než se do něj všichni pustí. Nositel